

Meerjarig Werkplan Pugwash Nederland 2013-2015

Inleiding

Pugwash Nederland zal zich in de komende twee jaar richten op drie kernthema's die zijn opgekomen bij de effectuering van het voorgaande Meerjarenplan 2010-2012. De drie werkgroepen die in de afgelopen twee jaar hebben gefunctioneerd zullen in een nieuwe vorm voortgaan als verbrede themagroepen. Leden van Pugwash en andere belangstellenden worden van harte uitgenodigd zich aan te sluiten en hun bijdragen te leveren aan een of meerdere van de themagroepen:

- Beëindigen van Oorlogen in Fragiele Politieke Contexten, vormt de komende twee jaar de voortzetting van de eerdere Werkgroep 1 over 'Wereldvrede en Veiligheidsvraagstukken';
- Tactische Kernwapens en Kernwapenvrije Zone, wordt de focus van Werkgroep 2, over 'Nucleaire Wapens en Kernwapenvrije Zone';
- Maatschappelijke Verantwoordelijkheid van Wetenschappers, blijft functioneren onder dezelfde titel als de eerdere Werkgroep 3;
- Public Relations, vormt een ondersteunend thema in aansluiting bij Werkgroep 4.

1. Beëindigen van Oorlogen in Fragiele Politieke Contexten

Het Russell-Einstein Manifest (1955) stelde Pugwash voor de volgende pertinente vraag: "Here, then, is the problem which we present to you, stark and dreadful and inescapable: Shall we put an end to the human race; or shall mankind renounce war?" Het Manifest bracht deze vraag rechtstreeks in verband met twee aspecten: de begrenzings van nationale soevereiniteit, en het vage en abstracte karakter van de term mensheid. Sinds het Manifest wordt het beëindigen van conflict en oorlog door Pugwash voornamelijk gekoppeld aan het doel van het elimineren van massavernietigingswapens. Om dit doel te bereiken, organiseert Pugwash publieke steun en betrokkenheid voor de afschaffing van kernwapens met een uiteindelijk perspectief op de afschaffing van oorlog zelf. Dit laatste vormt het primaire aanknopingspunt voor deze themagroep.

Onder dit thema zal Pugwash Nederland zich in de periode 2013-2015 bezighouden met hedendaagse vormen van intrastate conflict, in het bijzonder de oplossing en beëindiging van conflicten in fragiele politieke contexten. Het wordt algemeen aangenomen dat gewapende conflicten en burgeroorlogen vooral voorkomen in fragiele en gebrekkig functionerende staten. Conflict in fragiele staten wordt beschouwd als een van de meest relevante internationale vraagstukken van Nederlands buitenlands beleid, en is de laatste jaren uitgegroeid tot een belangrijke kwestie van Europees veiligheidsbeleid. Echter, het probleem met het alom gehanteerde discours over fragiele staten is dat het de neiging heeft normatief te zijn, en zich vooral te richten op de gebreken en tekortkomingen van bestuur (governance).

Pugwash Nederland bestudeert de komende twee jaar het precaire karakter van vredesprocessen, inclusief de 'liberale' vredesinterventies en de risico's van wederopbouw na beëindiging van een gewapend conflict. Een kritisch focus betreft de meest gangbare liberale aanpak in internationaal beleid, waarin vredesopbouw en staatsvorming verbonden zijn. De brede kritiek op de benadering van 'liberal peace' gaat ervan uit dat het Westerse kaders oplegt in overeenstemming met de maatstaven van goed bestuur, rechtsstaat, de vrije markt, mensenrechten, en een open civiele samenleving.

In de afgelopen decennia hebben verschillende benaderingen van 'conflicthantering' en 'conflictoplossing' ingang gevonden in buitenlands beleid. Een van de meest omstreden internationale beleidsopties stipuleert dat alle relevante actoren, met inbegrip van degenen die massale wreedheden hebben begaan, betrokken moeten worden bij de settlement en beëindiging van conflict om een stabiele samenleving te garanderen.

Pugwash Nederland zal deze en andere beleidsopties identificeren die een rol spelen in onderhandelingen bij de beëindiging van gewapend conflict, en zich hier kritisch over buigen. Op deze basis zullen in de loop van 2013-2015 beleidsaanbevelingen worden ontwikkeld met betrekking tot de effectiviteit en duurzaamheid van zulke opties. Daartoe worden specifieke contexten onderzocht, met inbegrip van de Democratische Republiek Congo, Sri Lanka, Liberia, Somalië, Afghanistan, het Midden Oosten en Noord-Afrika.

Via drie instrumenten zal Pugwash Nederland de hierboven geschetste beleidsproblematiek interdisciplinair verkennen in de periode 2013-2015: een algemene lezing (2014), twee context seminars (2014), en een afrondend plenair forumdebat (2015). De nadruk zal liggen op beleidsoriëntaties en context-gerelateerde dilemma's.

Dr. Berma Klein Goldewijk zal vanuit het bestuur dit thema leiden en in samenwerking met de themagroep een achtergrondartikel over deze problematiek publiceren op de website van Pugwash. Het is de bedoeling vanuit Pugwash Nederland een peer-reviewed publicatie aan deze kwesties te wijden.

2. Tactische Kernwapens en Kernwapenvrije Zone

Ook deze thematiek vormt inhoudelijk een voortzetting van de werkzaamheden van de betreffende Werkgroep van de voorgaande jaren.

Terugtrekking van Tactische Kernwapens (TNW) uit Europa

Onlangs is een artikel van de hand van Laurens Hogebrink hierover afgerond, na bespreking van verschillende versies. Het voorstel is nu om deze stellingname, die eerder door de ALV werd gefiatteerd op basis van een voorgaande versie, naar buiten te brengen en te trachten er steun voor te verwerven. De ontwikkelingen in het Midden-Oosten en in het bijzonder de aanwezigheid van Amerikaanse TNW, ook op Turks grondgebied, plus de gewraakte uitlatingen van twee Nederlandse oud-premiers, voeden de hoop dat de belangstelling voor dit onderwerp in en buiten Nederland kan herleven.

Pugwash Nederland kan daaraan via publicatie van haar standpunt een bijdrage leveren. Daarnaast wordt voorgesteld een bijeenkomst te organiseren over dit onderwerp in samenwerking met Pugwash Rusland. De aanleiding voor deze selectie is dat de RF blijft aandringen op terugtrekking van de Amerikaanse TNW, nu zij haar eigen TNW achter de Oeral zegt te hebben teruggetrokken. Omdat iedere oplossing voor deze kwestie ondenkbaar is zonder medewerking van Rusland, lijkt het geëigend via Pugwash Rusland te lobbyen in Moskou. Uiteraard zullen ook nationale Pugwash groepen uit andere belanghebbende landen worden uitgenodigd voor de bijeenkomst, die in beginsel in Nederland of in Rusland zal worden gehouden in 2014 of 2015.

Kernwapenvrije zone in het Midden-Oosten

Conform een eerder besluit zou een van de bestuursleden een door de SG van de VN bijeengeroepen conferentie in 2012 bijwonen over het instellen van een kernwapenvrije zone in het Midden-Oosten. Deze conferentie werd uitgesteld, maar er is hoop dat deze alsnog doorgaat, mede na overleg in Zwitserland over de agenda en de deelnemers. Mocht deze verwachting uitkomen en wederom in een parallelle conferentie worden voorzien voor 'civil society', dan wordt voorgesteld een van de Pugwash leden uit deze themagroep alsnog af te vaardigen. Gezien de beoogde toetreding van Syrië tot het Chemische Wapenverdrag zal de themagroep ook extra aandacht geven aan de rol van chemische wapens in de regio en in het bijzonder aan de kansen voor toetreding tot resp. ratificering van het CW Verdrag door Egypte en Israël.

Kernwapens en terrorisme

De werkgroep zal zijn werkzaamheden ook op het terrein van kernwapens en terrorisme voortzetten. Via de beschikbare netwerken wordt nagegaan of samenwerking met andere nationale Pugwash groepen haalbaar en zinvol is.

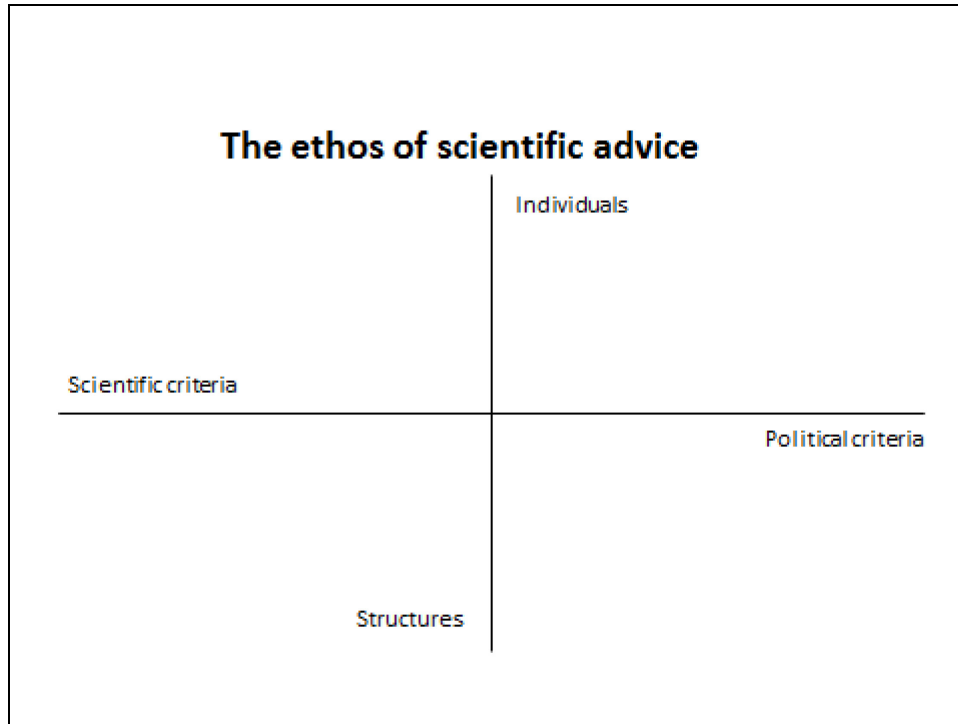
Amb.Marc Vogelaar zal vanuit het bestuur dit thema leiden. De bijdrage van Laurens Hogebrink vormt het achtergrondartikel over deze problematiek, in laatste versie gepubliceerd op de website van Pugwash.

3. Maatschappelijke Verantwoordelijkheid van Wetenschappers

Samen met Pugwash Denemarken en de Franse en Britse Pugwashgroepen zal Pugwash Nederland een Workshop organiseren in 2014–15 over 'The Ethos of Science-Based Advice'. Wetenschappelijke kennis wordt gebruikt in de legitimatie van velerlei politieke besluiten op het gebied van veiligheid, conflict, milieu, gezondheid, etc. Het is van groot belang om op basis van ervaringen van wetenschappers met beleidsadvisering, sociaalwetenschappelijke studie te entameren over beleidsprocessen en de rol van wetenschappers en (ethische) reflectie.

Hoe wordt omgegaan met machtsvragen, onderdrukking van bewijsmateriaal, en spin? Welke verantwoordelijkheden hebben wetenschappers, als individuen en als collectief? Welke wetenschappelijke en politieke criteria spelen een rol in het ethos van

wetenschappelijke beleidsadvisering? In de onderstaande figuur voor vier kwadranten worden deze vragen opgedeeld en gecombineerd:

Samenwerking zal worden gezocht met ICSU, UNESCO, IAEA, OPWC en andere organisaties. Naar hen zal ook worden gekeken voor financiering. Mogelijk dat Nederlandse ministeries daarbij ook een rol kunnen spelen (OCW, I&M, VWS, BZ, Defensie).

Professor Arthur Petersen zal vanuit het bestuur dit thema leiden. Als opmaat voor een projectbeschrijving zal hij samen met Tom Børsen eerst een literatuurstudie verzorgen. De workshop zal leiden tot een policy brief en een wetenschappelijke publicatie (special issue van een tijdschrift of een boek).

Tot slot

Leden van Pugwash en andere belangstellenden worden van harte uitgenodigd hun commentaren, suggesties en bijdragen te leveren aan een of meerdere van de themagroepen en bovenstaande voorstellen. Op basis daarvan, evenals de uitwisseling in de ALV, zal de definitieve versie van dit paper worden afgerond.